

ISSN 2616-6887

ВЕСТНИК
ЕВРАЗИЙСКОГО
НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА

BULLETIN
of the
L.N. GUMILYOV
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы
Серия ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ.
ТЮРКОЛОГИЯ

POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES.
TURKOLOGY Series

№ 1 (122)/2018

1995 жылдан бастап шығады
Издается с 1995 года
Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады
Выходит 4 раза в год
Published 4 times a year

Астана, 2018
Astana, 2018

Бас редакторы

Ногаева А. М.

PhD д-ры, проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары

Нечаева Е.Л., с.ғ.к., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары

Әбішева М.М., т.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абжаппарова Б.Ж.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Азмуханова А.М.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Түркия)
Әлібекұлы А.	ф.ғ.к. (Қазақстан)
Әлиева С.К.	т.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Бирюков С.В.	с.ғ.д., проф. (Ресей)
Габдулина Б.А.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Грегори Глиссон	PhD д-ры, проф. (Германия)
Дәркенов К.Г.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Дронзина Т.	с.ғ.д., проф. (Болгария)
Дүйсембекова М.К.	с.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Жолдыбалина А.С.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Жолдасбекова А.Н.	с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Ибраев Ш.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ирфан Шахзад	PhD д-ры (Пакистан)
Каиржанов А.К.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кайыркен Т.З.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кожирова С.Б.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Конкобаев К.	ф.ғ.к., проф. (Қырғыз Республикасы)
Копежанова Д.Е.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Ласлу Марац	PhD д-ры, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	PhD д-ры (Иран)
Невская И.А.	PhD д-ры (Германия)
Нұрбаев Ж.Е.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Нуртазина Р.А.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Октай Танрисев	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Оспанова А.Н.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Пунит Гаур	PhD д-ры, проф. (Индия)
Пауло Ботта	PhD д-ры, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	PhD д-ры (Қазақстан)
Сеит Али Авджу	PhD д-ры (Түркия)
Сомжүрек Б.Ж.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Тәштемханова Р.М.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Хасрет Чомак	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Шаймердинова Н.Г.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)

E-mail: vest_polit@enu.kz

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы.

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігімен тіркелген. 27.03.18 ж. № 16993-

Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Главный редактор

Ногаева А.М.

д-р PhD, проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Нечаева Е.Л., к.полит.н., проф. (Казахстан)

Абишева М.М., к.ист.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абжаппарова Б.Ж.	д.ист.н. (Казахстан)
Азмуханова А.М.	к.ист.н. (Казахстан)
Алибекулы А.	к.ф.н. (Казахстан)
Алиева С.К.	к.ист.н., проф. (Казахстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Турция)
Бирюков С.В.	д.полит.н., проф. (Россия)
Габдулина Б.А.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Грегори Глиссон	д-р PhD, проф. (Германия)
Даркенов К.Г.	к.и.н. (Казахстан)
Дронзина Т.	д.полит.н., проф. (Болгария)
Дюсембекова М.К.	к.полит.н., доцент (Казахстан)
Жолдыбалина А.С.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Жолдасбекова А.Н.	к.полит.н., проф. (Казахстан)
Ибраев Ш.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ирфан Шахзад	д-р PhD (Пакистан)
Каиржанов А.К.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Кайыркен Т.З.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Кожирова С.Б.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Конкобаев К.	к.ф.н., проф. (Кыргызстан)
Копежанова Д.Е.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Ласлу Марац	д-р PhD, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	д-р PhD (Иран)
Невская И.А.	д-р PhD (Германия)
Нурбаев Ж.Е.	к.и.н. (Казахстан)
Нургазина Р.А.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Октай Танрисев	д-р PhD, проф. (Турция)
Оспанова А.Н.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Пунит Гаур	д-р PhD, проф. (Индия)
Пауло Ботта	д-р PhD, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	д-р PhD (Казахстан)
Сеит Али Авджу	д-р PhD (Турция)
Сомжурек Б.Ж.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Таштемханова Р.М.	д.ист.н. (Казахстан)
Хасрет Чомак	д-р PhD, проф. (Турция)
Шаймердинова Н.Г.	д.ф.н., проф. (Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31432)

E-mail: vest_polit@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Е.А. Изтелеуова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева.

Серия: ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ. ТЮРКОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан. Регистрационное свидетельство № 16993-Ж от 27.03.18 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 12/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31432)

Editor-in-Chief
Ainur Nogayeva
PhD, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Yelena Nechayeva, Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Madina Abisheva, Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Bibikhadisha Abzhapparova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Aiman Azmukhanova	Can. of Historical Sciences (Kazakhstan)
Akzhigit Alibekuly	Can. of Philology (Kazakhstan)
Saule Aliyeva	Can. of Historical Sciences, Prof (Kazakhstan)
Anar Somuncuoglu	Assoc.Prof. (Turkey)
Sergey Biryukov	Doctor of Political Sciences, Prof.(Russia)
Kurmangali Darkenov	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Tatyana Dronzina	Doctor of Political Sciences, Prof.(Bulgaria)
Maira Dyussebekova	Can. of Political Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Bagysh Gabdulina	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Gregory Glisson	PhD, Prof. (Germany)
Hasret Çomak	PhD, Prof. (Turkey)
Shakir Ibrayev	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Irfan Shahzad	PhD (Pakistan)
Abai Kairzhanov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Tursynkhan Kaiyrken	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Kadyraly Konkobayev	Can. of Philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Svetlana Kozhirova	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Danagul Kopezhanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
László Marác	PhD, Prof. (Netherlands)
Mandana Tishehyar	PhD in International Studies (Iran)
Irina Nevskaya	PhD (Germany)
Zhaslan Nurbayev	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan),
Roza Nurtazina	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Aigerim Ospanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Oktay Tanrıseven	PhD, Prof. (Turkey)
Punit Gaur	PhD, Prof. (India)
Paulo Botta	PhD, Prof. (Argentina)
Indira Rystina	PhD (Kazakhstan)
Seyit Ali Avcu	PhD (Turkey)
Baubek Somzhurek	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Raihan Tashtemkhanova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Nurila Shaymerdinova	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Akbota Zholdasbekova	Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Alua Zholdybalina	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31432)
E-mail: vest_polit@enu.kz

Responsible secretary, computer layout: Yelena Izteleuova

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES. TURKOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan. Registration certificate No. 16993-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31432)

МАЗМҰНЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР

<i>Әмірбек А., Маханов Қ.</i> Қазақстан экспортының әртараптандырылуы: 1995-2005 жылдары аралығындағы құрылымдық өзгерістер	8
<i>Досымхан Е. Д., Дюсембекова М.К.</i> «Интеграция» ұғымының тұжырымдамалық және теориялық негіздері.....	17
<i>Токубаев К.З., Унабеков А.Е.</i> Қазақстан Республикасында адам капиталының даму аясында Елбасы жолдауларын талдау.....	23
<i>Ыдырыс Қ.С.</i> Ресей федерациясының Қытай халық республикасына бағытталған энергетикалық саясатының келешек сценарийлері және болжамдары.....	31
<i>Ыдырыс С.С., Ыдырыс Қ.С.</i> Қытай халық республикасының энергетикалық стратегиясындағы Ресей федерациясының маңыздылығы.....	39
<i>Ықласова А.Ы.</i> Бір белдем бір жол концепциясы аясындағы Қытай мен Қазақстан қатынасының дамыту.....	48
<i>Чукалова Р.Р.</i> Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы елдерінің әскери қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша анықтама қатыстығы.....	54

АЙМАҚТАНУ

<i>Қайырғалиев М.М.</i> Батыс Еуропа елдерінің тәжірибесін зерттеу арқылы Қазақстанда исламдық лизингті дамыту мәселелері.....	64
<i>Мақамбетова Г.М.</i> Ислам елдерінің ғылыми-техникалық прогреске арналған заманауи стратегиясы.....	73

ШЫҒЫСТАНУ

<i>Ан Сан Хун, Ө. С. Құрмашев</i> Кореямен Қазақстан арасындағы ресурстық дипломатия жайлы жазбалар.....	80
<i>Бейсенжан Ж.</i> Орта Азияның тарихи жағрапиясы туралы деректанулық, тарихнамалық зерттеулер.....	88
<i>Ильсоева З. С., Кенбаев Ш.О.</i> Араб түбегіндегі тайпалық рулардың ролі.....	93
<i>Қабыкен С.</i> Таң империясының Орта Азияға жүргізген саясаты.....	100
<i>Кенжебай Б.</i> Жапондардың дәстүрлі мәдениетіндегі рухани сабақтастық	106
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Мұхаммед әл-Ариан және тарихи роман жанры	114

ТҮРКІТАНУ

<i>Аманова М.И.</i> А. Байтұрсынұлы еңбектерінің түркітану ғылымының дамуындағы құндылығы туралы	120
<i>Токмурзаева А.Ж.</i> Қазақ хандығы мемлекетінің халықаралық қатынасы контекстіндегі этноморальдық факторлар: теориялық талдау.....	125

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Амирбек А., Маханов К.</i> Диверсификация экспорта Казахстана: структурные изменения в период с 1995 по 2015 год	8
<i>Досымхан Е. Д., Дюсембекова М.К.</i> Концептуально-теоретические основы формирования понятия «Интеграция».....	17
<i>Токубаев К.З., Унабеков А.Е.</i> Анализ Посланий Президента в контексте развития человеческого капитала в Республике Казахстан.....	23
<i>Ыдырыс К.С.</i> Сценарий и прогнозы энергетической политики Российской Федерации по отношению к Китайской Народной Республике	31
<i>Ыдырыс С.С., Ыдырыс К.С.</i> Роль Российской Федерации в энергетической стратегии Китайской Народной Республики.....	39
<i>Ыкласова А.Ы.</i> Развитие отношений Китая и Казахстана в рамках концепции «Один пояс – один путь»	48
<i>Чукалова Р.Р.</i> Сотрудничество государств Содружества независимых государств по проблемам обеспечения военной безопасности	54

РЕГИОНОВЕДЕНИЕ

<i>Каирғалиев М.М.</i> К вопросу развития исламского лизинга в Казахстане сквозь призму опыта стран Западной Европы	64
<i>Макамбетова Г.М.</i> Современная стратегия стран исламского мира на пути к научно-техническому прогрессу	73

ВОСТОКОВЕДЕНИЕ

<i>Ан Сан Хун, Құрмашев Ө. С.</i> Заметки по дипломатии ресурсов между Кореей и Казахстаном	80
<i>Бейсенжан Ж.</i> Источниковедческие, историографические исследования об исторической географии Средней Азии.....	88
<i>Ильясова З.С., Кенбаев Ш.О.</i> Роль племенных кланов на аравийском полуострове	93
<i>Кабыкен С.</i> Политика Танской империи в Средней Азии	100
<i>Кенжебай Б.</i> Духовная преемственность в японской традиционной культуре.....	106
<i>Курмангали Г.К.</i> Мухаммад аль-Ариан и исторический роман	114

ТЮРКОЛОГИЯ

<i>Аманова М.И.</i> К вопросу о вкладе в развитие тюркологии трудов А.Байтурсынова.....	120
<i>Токмурзаева А.Ж.</i> Этнонравственные факторы в контексте международных отношений государств казахского ханства: теоретический анализ	125

CONTENTS

POLITICAL SCIENCE

<i>Amirbek A., Makhanov K.</i> Export Diversification in Kazakhstan: Structural Change of Exports from 1995 to 2015	8
<i>Dossymkhan Ye. D., Dyussebekova M.K.</i> Conceptual and theoretical basis for the concept of «Integration».....	17
<i>Tokubayev K.Z., Upabekov A.E.</i> Development of Human Capital in the Messages from the President of the Republic of Kazakhstan	23
<i>Ydyrys K. S.</i> Scenario and forecasts of the Russian Federation's energy policy towards the People's Republic of China	31
<i>Ydyrys S.S. Ydyrys K.S.</i> The Role of the Russian Federation in the energy strategy of the People's Republic of China	39
<i>Yklassova A.Y.</i> Development of relations between China and Kazakhstan within the framework of the concept «One belt is one way»	48
<i>Chukalova R.R.</i> The cooperation of States of the Commonwealth of Independent States on issues of military security	54

REGIONAL STUDIES

<i>Kairgaliyev M.</i> To the issue of the development of Islamic leasing in Kazakhstan through the prism of the experience of Western European countries	64
<i>Makambetova G.M.</i> Modern strategy of the islamic world countries on the way to scientific and technical progress.....	73

ORIENTAL STUDIES

<i>An Sang Hoon, Kurmashev O.S.</i> Notes on the resource diplomacy between Korea and Kazkhstan.....	80
<i>Beisenzhan Zh.</i> Historiographic Researches of Literature and Historical Geography in Central Asia.....	88
<i>Ilyassova Z.S., Kenbayev S.O.</i> The role of the breeding clans in the arabian peninsula	93
<i>Habuken Sayiran</i> The policy of the Tang Empire in Central Asia	100
<i>Kenzhebay B.</i> Spiritual continuity in Japanese traditional culture	106
<i>Kurmangali G.K.</i> Muhammad al-Aryan and historical novel.....	114

TURKOLOGY

<i>Amanova M.I.</i> To the question of the contribution of the works of A. Baitursynov to the development of turkology	120
<i>Tokmurzayeva A.Zh.</i> Ethnicity factors in the context of international relations of the Kazakh khanate: theoretical analysis	125

Құрмашев Ө. С. – преподаватель факультета Международных Отношений кафедры востоковения Евразийского национального университета имени Л. Н. Гумилев, Астана, улица Сатпаева 2, Казахстан.

An Sang Hoon –Visiting professor of Oriental Studies International Relations, Ph.D., L. N. Gumilyov Eurasian National University, Satpaev str. 2, Astana, Kazakhstan

Kurmashev O. S. - Lecturer department of Oriental Studies International Relations, Master of Arts, L. N. Gumilyov Eurasian National University, Satpaev str. 2, Astana, Kazakhstan

FTAMP 39.15

Ж. Бейсенжан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: zhuldyz.juju@mail.ru)

Орта Азияның тарихи жағрапиясы туралы деректанулық, тарихнамалық зерттеулер

Аннотация. Бұл мақалада VI-XIII ғасырлардағы Орта Азияның тарихи географиясын зерттеудің деректік негіздері мен тарихнамалық аппаратына шолу жасалады. Тақырыпты зерттеуге негіз болған қытай және араб деректері салыстыра талданып, олардың деректік әлеуеті мен шынайылығы талданады. Сонымен бірге, тақырыпты зерттеуге қатысты ғылыми әдебиеттер мен олардың бағыт-бағдары, жеткен жетістіктері сарапталады. Басты мақсат Тан империясы мен Орта Азияның қарым қатынасын зерттеу. Бұл әртүрлі көзқарас арқылы Тан империясы мен Орта Азияның құрлық жол сызықтарының өзгерісін; Тан империясының Орта Азияға деген танымын, қытай және араб деректеріндегі Орта Азиядағы қалалардың орны мен бағыт бағдарын; Тан империясының Орта Азияға жасаған шырғалау саясатының барысын; шырғалау басқағын құрғаннан кейін Орта Азиядағы хулардың Тан империясы және арабтармен болған қатынасына деген әсері; Орта Азиядағы хулар мен Тан империясы арасындағы саяси қарым қатынастың өзгерісі мен себебі сияқты мәселелер қарастырылады.

Түйін сөздер. Қытай, Араб, Тан империясы, Орта Азия, тарихи жағрапия, деректер.

Тан империясы кезінде Мәуереннаһрды (Әмудария мен Сырдария арасындағы аумақ) орталық еткен Орталық Азия өңірінде қытай тарихында аты қалған тоғыз жабғұлы хулар (昭武九姓胡) Қаңлы (康国), Хорезм (安国) және Ферғана (拔汗那) елдері өмір сүрген. 624 жылдан 772 жылға дейін Орталық Азиядағы хулар мен Тан арасында бір жүз тоқсан төрт жылға созылған тікелей байланыс болды. [1, 80,82, 91б.]. Тибет, Батыс және Шығыс түрік және Түркештердің бірінен соң бірі күшейіп, Арабтардың шығысқа қарай кеңеюімен Жібек жолы шығыс пен батыс өңірдің саяси, экономикалық және әскери байланыстарының түймесі болған. Қытай тарихында, Тан империясының саяси күші бірінші рет Когарттан (葱岭) өтіп, Мәуереннаһр және Тохар (吐火罗) жерлерінде шырғалау аймақ басқақтығын орнатты, Орталық Азия Хулармен Тан арасында бір ғасырға жуық саяси бағыныштылық байланыс орнатылды. [4, Vol.1 p.84]. Осындай тығыз қарым-қатынастағы үрдістер біздің қойып отырған мәселемізді ішкерілей зерттеуіміздің негізін қалады. Осы деректер мен жетістіктерді зерттеуді 4 үлкен бөлікке топтастырып қарастыруымызға болады:

Тақырыпқа қатысты дерек көздер. Тан империясы мен Орталық Азия арасындағы байланыстар Тан империясының саяси, экономикасы және мәдениеті, тіпті тұрмыстарына орасан зор ықпал етті. Осындай бай мазмұндар “Тан империясы және Орталық Азияны” тақырып еткен көптеген аты шулы тарихи жазбалардың жазылуына үлес қосты YII-YIII ғасырдағы Орталық Азиядағы Хулардың тарихи өзгерістерін негізінен «Тан империясының Батыс өңірі. Биография» (大唐西域记), «Жаңа Тан кітабы географиялық жазбалары» (新唐书•地理志), «Цэфуюаньгуй» (册府元龟) және «Жаңа Тан кітабы батыс өңірі. Биография» (新唐书•西域传) сияқты Тан империясының деректерінде сақталған.

Бұл құжаттар сонымен қатар Тандықтардың Орталық Азиядағы Хуларға деген түсінігін көрсетеді. Осы деректер “Тан империясы және Орталық Азия” негізінде Тан им-

периясы Жібек жолы өзгерістер зерттей отырып Орталық Азия қалаларының бағдар және орнының дәлдігі мен шынайылығын зерттеу.

Зерттеу әдісінде қателерді қайталау болдырмауға тырысады «Тан империясы батыс өңір Биография», «Жаңа Тан кітабы географиялық жазбалары» «Цэфуюань гуй» және «Жаңа Тан кітабы батыс өңір Биография» деректерінің шынайылығына күмәнді көзбен қарау негізінде Араб деректерімен салыстыра зерттеп Орталық Азия археологиялық материалдық және кейінгі зерттеушілердің зерттеулерімен Орталық Азияның негізгі сауда керуен жолындағы қалалардың бағыт бағдарын орнын дәлелдеу.

«Тан империясы батыс өңір Биография» Тан дәуірінің Орталық Азияның тарихи жағырапиясына қатысты ең ерте жазылған жазбаша дерек, онда Синьцзяннан Үндістанға дейінгі сапарындағы мемлекеттердің географиясы, трафигі, климаты, саясаты, діні, тілдері, этикетті, салық салу сияқтылары жазылған. онда 7 ғасырдағы Тан мен Батыс өңірдің жол жағдайын егжей-тегжейлі баяндаған. Осы кітап 1300 жылдан астам жылдар бойы қолданып зерттелген. [2, 97,88 б.].

«Жаңа Тан кітабы географиялық жазбалары» ҮІІІ-Х ғасырлардағы Қытаймен Орталық Азияның құрлық жол тармақтары жазылған, онда Орталық Азиядан Қытайға баратын жолдың СюаньЗуаннан батысқа сапарындағы жолмен айырмашылығы және Орталық Азиядағы тоғыз жабғұлы хулар шығысқа бару жолымен Хандықтардың батыстан шығысқа қарай жүрген жолжардың ұқсастығын байқауға болады. осы кезеңде Қытай мен Батыстың жер-транзит маршруттарының өзгеруі жазылады. Бұл дерек бір жағынан осы кезеңде Орталық Азия халқы мен Тан империясы арасындағы қарым қатынасымен өзара түсінігін көрсетеді.

«Жаңа Тан кітабы батыс өңір Биография » негізгі Тандықтардың Орталық Азия елдеріне деген танымы мен өзара қарым қатынастары жазылыған. Бұл жазбадан өзара қарым қатынасы барысындағы Тандықтардың Позциясы мен көзқарасын байқауға болады.

«Цэфуюаньгуй» бұл деректе Тан империясы мен Орталық Азия халықтар арасындағы саяси қарым қатынастар мен өзгерістер Орталық Азияны зерттеуші ғалымдарының назарындағы әрі әлі күнге дейін шешімін таппаған мәселелер . осы мәселені шешкендегі біз Тан империясы Араб және Орталық Азия халықтар арасындағы қарым қатынастарды біле аламыз. Тан империясы мен Орталық Азия халықтар арасындағы сый сипат беру қатынасы 7-8 ғасырдағы саяси байланыстың өзгерісін көрсетіп береді . « Цэфуюаньгуйдерегінің» жазба байлығы басқа дәуідегі жазбалармен салыстырғанда мол, бірақ « Цэ фу юань гуйдағы» Тан империясы мен Орталық Азия халықтар арасындағы деректерді ғалымдар әліде жан жақтылы толық қолданыла алған жоқ.

Осындай бай мазмұндар көптеген ғалымдарды өзіне тартып “Тан империясы және Орталық Азияны” деген тақырыпта ғылыми зерттеулер алып барылды ,сонымен қатар біздің тереңдете зерттеуіміздің негізін қалады.

Орта Азияның тарихи жағырапиясы туралы деректерді жинау, реттеу, аудару және зерттеу жағындағы нәтижелер

Француз ғалымы Эдуард Шаванн (E.Chavannes) «Батыс түріктер тарихи» (Documents on the Western Turks) (1903) атты шығармасы екі «Таңнама» және « Цэфуюаньгуйдағы » , Батыс түріктердің тарихына қатыстыларын аударып реттеді және осындаға Орталық Азияның жер су атауларына қысқаша түсініктеме берді .Бұл шығарманың ерекшелігі афтор Қытай мен Араб деректерін салыстыра отырып талдау жасаған.

Ағылшын ғалымы Владимир Фёдорович Минорский Vladimir Minorsky «Худуд әл-Алам» атты деректі аудару барысында көптеген Ислам деректерін пайдалану арқылы 8-9 ғасырдағы Орта Азияның тарихи жағырапиясына анық тұжырымдама берді. Біз Орта Азиядағы жер атаулары мен орнын белгілегенде Минорскийдің зерттеу нәтижесіне сүйенеміз. Өкінішке ол қытай деректерімен салыстырып зерттемеген.

Голландиялық ғалым Гье, Михаэл Ян де М. J.de Goeje 8-10 ғасырдағы Араб-Ислам жағырапиялық деректерін жинақтау арқылы «Араб жағырапиясы» (Bibliotheca geographorum arabicorum) кітабын жазып шығарады [5, pp.467-474.]. Цен Чжун Мианың (岑仲勉) «Тан Ши Ю Шен», «Батыс түріктер тарихын толықтау және ғылыми-зерттеу» Эдуард Шаванның (E.Chavanes) зерттеуін артықшылығы батыс түріктер мен Тан арасындағы тарихи байланысқа өзіндік көзқарасын білдіреді. Осы ғалымдардың зерттеулерінде әлі көптеген қателік және зерттелмеген жерлері болса да олар «Жаңа Тан кітабы батыс өңір Биографиясына» пайдалы зерттеулер алып келді.

Дин Цяньның (丁谦) «Көне жаңа Танама Батыс Аймақтар географиялық зерттеу» (新旧唐书西域传地理考证) бұнда ол «Танама» мен «Тан империясы батыс өңір Биографиясындағы» батыс өңірдің тарихи жағырапиясына анықтама жасады.

Ұзақтан бері «Тан империясы батыс өңір Биографиясы» мазмұны толық әрі шынайылығы жоғары болу себебінен қытай және басқа елдің ғалымдарының зерттеуінде болған қытай ғалымы ЧжоуЛянькуаньның (周连宽) «Тан империясы батыс өңір Биографиясының тарихи жағырапиялық зерттеуі 1984 ж. (大唐西域记史地研究丛稿) [2], ДжиСянлиның (季羨林) «Тан империясы батыс өңір Биографиясының салыстыра түсінік беру, 1985ж.» (大唐西域记校注) РуиЧуанМиның (芮传明) «Тан империясы батыс өңір Биографиясы (Аударма) 1995ж.» (大唐西域记全译) сияқты кітаптар өкілдік зерттеулері болып табылады. Бұл зерттеулер «Тан империясы батыс өңір Биографиясындағы» тарихи және жағырапиясына анық түсініктеме жасаған олардың зерттеулері қазіргі заман қытай және басқа елдер зерттеуінің дәрежесі ең жоғары болған жетістік болып табылады. бірақ олар СюаньЦзаның Орталық Азиядағы басып өткен жерлерге нақтылы зерттеу алып бармағаны себепті «Тан империясы батыс өңір Биографиясының» сенімділіген дәлелдей алмайды.

Шетелдік ғалым Томас. Уоттерс, T. Watters «Тан империясы батыс өңір Биографиясының» ағылшын тілі аудармасы (1904). Уоттерс аудармасында СюаньЦзаны естелігіндегі жол қалалар орырың қателіктерін байқаған бірақ ол осы қателіктерге нақтылы зерттеу алып бармаған. 1933жылы Орта Азиядағы самарқаннан шығысқа қарай 140км қашықтықтағы моунт кентінен «Site of the Castle on Mount Mug» тоқсанға жуық дерек кітаптары табылған, олар соғыды жазуы (粟特), қытай тілі (汉文), араб тілі (阿拉伯) және көне түрік руникалық жазуларында (古突厥卢尼文) жазылған себепті біз Орта Азияны соғыдылардың көз қарасыменде зерттеп білуімізге мүмкіндігін әкелді.

Таң дәуіріндегі Орта Азияның тарихи жағырапиясының зерттеу нәтижесі

Ресей ғалымы Бартольд Василий Владимирович Араб Ислам тарихының негізінде реттеп қолдану арқылы «Моңғол шапқыншылығы дәуіріндегі Түркістан» (1898–1900), «Жетісу тарихының очерктері» (1898), «Түркістанды суландыру тарихына» (1914), «Қырғыздардың Тарихи очеркі» (1927), «Орта Азиядағы түркі халықтарының тарихы жөніндегі он екі дәріс» (1935) «Орта Азиядағы түркі халықтарының тарихы жөніндегі он екі дәріс» (1935) сияқты шығармаларын шығарып 7-12 ғасырдағы Орта Азияның тарихына үлес қосты. оның Орта Азия туралы жапон ғалымы Мацуда Хисао (松田寿男) қытай деректерінен пайдаланып Хань және Тан дәуіріндегі Тянь-Шань тауы өңірінің тарихи жағырапиясына талдау жасап «көне заман Тянь-Шань тауының тарихи жағырапиясын зерттеу» (古代天山地理学研究) атты шығармасын жазды. ғасырдағы жібек жолының Орталық Азия бөлігіндегі бағыт бағдары қалай болғанын зерттеген.

ЧжанКуанта (张广达) «Сұйяб қаласының орны» (1979) (碎叶城今考地), «Батыс өңір тарихи географиясына алғашқы талдама жасау» (1995) (西域史地丛稿初篇) Қытай және Араб Ислам деректерінен пайдаланып Орта Азиядағы сұйяб сияқты қалалардың орнына тексеріп қортынды жасады. Оның зерттеу нәтижесі арқылы Суяб қаласын негіз етіп өлшеу жүргізуімізге болады.

ЧенЧжуньянь (岑仲勉) «Қытай және шетел тарихы мен зерттеулері» (1962) (中外史地考证), Су Бэй хай (苏北海) «Батыс өңір тарихи географиясы» (1988) (西域

历史地理) сияқты зерттеулер Батыс аймағының тарихы мен географиясына өзіндік үлесін қосты. Бірақ олар СюаньЦзаның Орталық Азиядағы басып өткен жерлерге нақтылы зерттеу жүргізбегендігі себепті «Тан империясы батыс өңір Биографиясының» сенімділіген дәлелдей алмайды.

Тан империясы мен Орта Азияның өзара қатынасын зерттеу нәтижесі

Ағылшын ғалымы Х.А.Р Гиббдың (Gibb, H. A. R) «Арабтың Орта Азияны жаулауы» (1923) (The Arab Conquests in Central Asia) кітабында арабтардың Орта Азияны жаулау барысы, Орта Азиядағы халықтардың арабқа деген қарсылығы мен арабтардың тан халықтары, түріктер және түркеш хандығымен болған байланысы жазылады.

АҚШ ғалымы Кристофер Беквит (Christopher I. Beckwith) Арабпен Тибеттің тарихы және «Цэфуюаньгуйды» зерттеу арқылы «Орта Азиядағы Тибет империясы» (The Tibetans in the Ordos and North China) атты шығармасын жазады, онда Тибеттіктердің арабтар, түркештер және Танмен болған байланысы зерттелген.

Сюэ Цзюньчжэн (薛宗正) «Түркеш қағанатының гүлденуі мен құлдырауы» 1984ж. 突骑施汗国的兴亡, «Ташкент деректері» 1989ж. (石国考述), «Түрік тарихы» 1992ж.

(突厥史) сияқты шығармаларында түріктер мен Тан империясының байланыстары, Тан империясының Орта Азиядағы әлеуметтік күші сияқты мәселелер зерттелген.

Ван Чжилайдың (王治来) «Орта Азияның тарихы» 1986ж. (中亚史纲) кітабында VІІ-VІІІ ғасырдағы Орта Азия мен Тан империясы негіз етіп жазылған. Жоғарыдағы зерттеулерден Тан империясының қытай тілінде жазылған деректеріндегі Орталық Азияның тарихи жағырапиясына деген толық зерттеу мен реттеу өте аз. Таң мен Орталық Азияға қатысты тақырыпты зерттеудің алдында біз Таң империясы кезіндегі деректердегі Орталық Азияға қатысты бөлімі және Таң мен Орталық Азияның қарым қатынасына мән бере отырып анықтама жасағандағана зерттеу көлемін біле аламыз, әрі Орталық Азиядағы қалалардың орыны және қашықтығына талдау жасай аламыз. Осы ғалымдардың зерттеуінен Тан империясының деректеріндегі Орталық Азия халықтарының тарихына жағырапиясына деген түсінігінде қателік бар жоқтығын білуге болады. және Тан империясының деректері мен басқа елдердің деректерін салыстыра зерттеген зерттеулерде қандай алшақтық бар екенін, VІІ-VІІІ ғасырдағы жібек жолының Орталық Азия бөлігіндегі бағыт бағдары қалай болғанын зерттеген.

«Тан империясы батыс өңір Биография», «Жаңа Тан кітабы географиялық жазбалары» «Цэ фу юань гуй» және «Жаңа Тан кітабы батыс өңір Биография» сияқты Тан империясының деректерін жазушылардың ішінде тіпті Орталық Азияға барып қайтқандары да бар болған, сол себепті Тандықтар Орталық Азия халықтарына деген танымы мен түсінігі толық болуы керек еді бірақ қазірге дейін қалған деректерге қарасақ Тандықтардың Орталық Азия халықтарына деген танымы өте таяз [2, 97 б.].

Осыншама көп деректер мен зерттеулер арқылы қысқа мерзінде толық әрі дәлелді зерттеу жасау әркімнің қолынан келе бермейді. «Тан империясы батыс өңір Биография», «Жаңа Тан кітабы географиялық жазбалары» «Цэфуюаньгуй» және «Жаңа Тан кітабы батыс өңір Биография» деректерінің алдыңғы екеуінде Таң дәуіріндегі жібек жолының бағыты және Орталық Азиядағы мемлекеттердің, қалалардың орны көрсетіледі. «Тан империясы батыс өңір Биография» Тан дәуірінің Батыс өңірдің тарихи жағырапиясына қатысты ең ерте жазылған жазбаша дерек, «Жаңа Тан кітабы географиялық жазбалары» VІІІ ғасырлардағы қытай мен батыс өңірдің құрлық жол сызықтары жазылған сондықтан екеуінің өзіндік ерекшелігі бар. Ал соңғы екі деректе Тандықтар Орталық Азия халықтарына деген танымы мен түсінігі және өзара қарым қатынастары жазылған. Осы төрт дереккөзді зерттеу кезінде ғалымдар көптеген қателіктер жібергендіктен, келешекте қайта зерттеудің маңызы мен мағынасы зор екендігіне анық байқалады.

Деректерді белгілі проблемаларды шешуде қолдануы: біріншіден бұрынғы зерттеушілердің зерттеу негізінде «Тан империясы батыс өңір Биографиясындағы» Орта Азия

яға бару жолын зерттеуіміз керек; екіншіден Қытай және басқа елдердің зерттеушілерінің «Жаңа Тан кітабы географиялық жазбаларыын» зерттеуі Сұябдан шығысқа қарай, сол себепті біз зерттеуімізді Сұябдан батысқа қарай зерттеуіміз керек; үшінші Араб Ислам тарихи жағырапиялық деректері мен Орта Азияның деректерінен пайдаланып «Жаңа Тан кітабы батыс өңір Биографиясындағы» Орта Азиядағы халықтардың тарихи жағырапиясының жағыдайын дәлелдеп растау; төртіншіден «Цэфуяюаньгуй» сияқты қытай тіліндегі деректерді реттеп Орта Азиядағы хулардың Таң империясымен болған саияси қарым қатынасын талқылау.

Қорытынды. Менің осы мақаланы жазуымдағы басты мақсатым - Тан империясы мен Орта Азияның қарым қатынасын зерттеу. Бұл әртүрлі көзқарас арқылы Тан империясы мен Орта Азияның құрлық жол сызықтарының өзгерісін; Тан империясының Орта Азияға деген танымын, қытай және араб деректеріндегі Орта Азиядағы қалалардың орны мен бағыт бағдарын; Тан империясының Орта Азияға жасаған шырғалау саясатының барысын; шырғалау басқағын құрғаннан кейін Орта Азиядағы хулардың Тан империясы және арабтармен болған қатынасына деген әсері; Орта Азиядағы хулар мен Тан империясы арасындағы саияси қарым қатынастың өзгерісі мен себебі сияқты мәселелер қарастырылады.

Әдебиеттер тізімі

1 玄奘，《大唐西域记》卷一。据季羨林，张广达等《大唐西域记校注》本，中华书局1985年。

2 周连宽，《大唐西域记史地研究丛稿》，中华书局1984年。

3 E.Chavannes. Documents on the Western Turks. St. Petersburg, 1903

4 Thomas Wattoos. On YuanChuang's Trarels in India 《大唐西域记》英译本 1904

5 H.A.R.Gibb. The Arab Intasion of Kashgar in A.D.715.BSOS vol-3, 1922ж.

Ж. Бейсенжан

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Источниковедческие, историографические исследования об исторической географии Средней Азии

Аннотация. В этой статье рассматривается информация истории и историографии изучения исторической географии Центральной Азии в VI-XIII веках. Сравнительный анализ китайских и арабских данных, который является основой для исследования, анализирует их потенциал и реальность данных. В то же время анализируется исследовательская литература, направления и достижения по исследованию данной темы. Главной задачей является изучение взаимоотношения между империей Тан и Средней Азией. Здесь рассматриваются такие подтемы как;изменение дорожных линий на суше в империй Тан и Средней Азий, насколько империя Тан ознакомлена с Средней Азией, наименование и расположение городов Средней Азий в арабских и китайских сведениях,ход политических действий империй Тан по отношению к Средней Азий, влияние хуларов из Средней Азий на взаимоотношения между империей Тан и арабов, Причины изменении в политических взаимоотношениях между хуларами и империй Тан.

Ключевые слова. Китай,Арабские,Тан империя,Центральная Азия, историческая география, литературные данные.

Zh. Beisenzhan

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Historiographic Researches of Literature and Historical Geography in Central Asia

Abstract. This article reviews the historical background and historical histories of the historical geography of Central Asia in the sixteenth and thirteenth centuries. A comparative analysis of Chinese and Arabic data is the basis for the study of this topic, analyzing their potential and credibility. At the same time, the research literature on this subject, its orientation and results are analyzed. The main goal is to explore the relationship between the Empire and Central Asia. This changed the boundaries of the Tian Empire and Central Asia through different viewpoints; the Tang Empire's recognition of Central Asia, the location and direction of Central Asian cities in the Chinese and Arab data, and the progress of the Tang Empire in narrowing Central Asian policies; Central Asia Influence of the State of Tang Empire and its relationship with Arabs after its establishment with a razorhead; issues concerning the changes and causes of the relationship between the Huhians and the Tian Empire in Central Asia were discussed.

Key words. China, Arabic, Tang empire, Central Asia, historical geography, literature.

References

- 1 Xuanzang «Datangxiyuji» juanyi. ju Jixianlin, Zhangguangda deng «Datangxiyujijiaozhu» ben Zhonghuashuju 1986 nian.
2. ZhouLiankuan «Datangxiyujushidiyanjiuzonggao», Zhonghuashuju 1986 nian.
- 3 E.Chavannes «Documents on the Western Turks» St. Petersburg, 1903
- 4 Thomas Wattoos On YuanChuang's Trarels in India. («Datangxiyuji» yingyiben) 1904
- 5 H.A.R.Gibb, The Arab Intasion of Kashgar in A.D.715.BSOS vol-3, 1922

Автор туралы мәлімет:

Бейсенжан Жұлдыз – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ шығыстану кафедрасының 2-курс магистранты, Сәтбаев к. 2, Астана, Қазақстан.

Beisenzhan Zhuldyz – magistracy of the Department of Oriental Studies L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpaev str. 2, Astana, Kazakhstan.

ГРНТИ 03.09.25

З.С. Ильясова¹, Ш.О. Кенбаев²

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

(E-mail: ¹zita.08@mail.ru, ²shok81@mail.ru)

Роль племенных кланов на Аравийском полуострове

Аннотация. В статье рассмотрены некоторые особенности родоплеменного общества арабских стран. Актуальность предмета исследования на сегодняшний день обуславливается кризисными явлениями в регионе Ближнего Востока. Для объективного понимания происходящих внутривосточных процессов необходимо знать характерные особенности и проблемы взаимоотношений племенных кланов на аравийском полуострове, в особенности, в контексте меняющихся политических комбинаций и коалиций, которые имеют объективное влияние на ход исторических процессов в регионе. Существует необходимость понимания роли племен и кланов в общественной и политической жизни, в частности, в области разделения властных полномочий, формирования элитарных и бизнес групп, в военной среде и в области обеспечения безопасности государств.

Ключевые слова. Племена, арабы, генеалогия, трайбализм, кахтан.

Истинное понимание внутренней жизни арабских государств невозможно без хотя бы общего знания об их клановой «ткани», о родственных связях и исторических союзни-

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы»
журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журнал мақсаты. Саяси ғылымдар, аймақтану, шығыстану, түркітану салалары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және vest_polit@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын* тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

5. *XFTAP* <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспесі, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі)

Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-іздістіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана номерленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдебиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен

әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, 45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгілерін төмендегі **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз**).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Реквизиттер:

Цеснабанк: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТВ 0000003104
TSES KZ KA

**Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского
национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Политические науки.
Регионоведение. Востоковедение. Тюркология»**

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ по направлениям политические науки, международные отношения, востоковедение, регионоведение, тюркология.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_polit@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).

5. Схема построения статьи (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: min – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

Цеснабанк: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТБ 0000003104
TSES KZ KA

Provision on articles submitted to the journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Political Science. Regional studies. Oriental studies. Turkology Series”

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of political science, regional studies, oriental studies, turkology.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail vest_polit@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those *formulas* are numbered, to which the text has references.

All *abbreviations*, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on *the financial support* of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

Тsesnabank: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТБ 0000003104
TSES KZ KA

Мақаланы рәсімдеу үлгісі /Образец оформления статьи /Template

ГРНТИ 27.25.19

А.Ж. Жубанышева¹, Н. Темиргалиев², А.Б. Утесов³

¹²*Институт теоретической математики и научных вычислений Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан*

³*Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, Актюбе, Казахстан*

(E-mail: ¹axaulezh@mail.ru, ²ntmath10@mail.ru, ³adilzhan_71@mail.ru)

Численное дифференцирование функций в контексте Компьютерного (вычислительного) поперечника

Аннотация. В рамках компьютерного (вычислительного) поперечника полностью решена задача приближенного дифференцирования функций, принадлежащих классам Соболева по неточной информации, полученной от произвольного конечного множества тригонометрических коэффициентов Фурье-Лебега дифференцируемой функции... [100-200 слов]

Ключевые слова. Приближенное дифференцирование, восстановление по неточной информации, предельная погрешность, компьютерный (вычислительный) поперечник.

Основной текст статьи должен содержать

- введение/постановка задачи,
- цели/история,
- методы исследования,
- результаты/обсуждение, заключение/выводы.

Список литературы

1. Темиргалиев Н. Компьютерный (вычислительный) поперечник как синтез известного и нового в численном анализе// Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева -2014. –Т. 4. № 101. – С. 16–33.
2. Локуциевский О.М., Гавриков М.Б. Начала численного анализа. -М.: ТОО «Янус», 1995. -581 с.
3. Жубанышева А.Ж., Абикенова Ш. О нормах производных функций с нулевыми значениями заданного набора линейных функционалов и их применения к поперечниковым задачам// Функциональные пространства и теория приближения функций: Тезисы докладов Международной конференции, посвященная 110-летию со дня рождения академика С.М. Никольского, Москва, Россия, 2015. – Москва, 2015. -С.141-142

А.Ж. Жұбаньшева, Н. Темірғалиев, А.Б. Утесов

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің теориялық математика және ғылыми есептеулер институтыа, Астана, Қазақстан

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде функцияларды сандық дифференциалдау

Аннотация. Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде Соболев класында жататын функцияларды олардың тригонометриялық Фурье-Лебега коэффициенттерінің ақырлы жиынынан алынған дәл емес ақпарат арқылы жуықтау есебі толығымен шешілді... [100-200 сөз]

Түйін сөздер. Жуықтап дифференциалдау, дәл емес ақпарат бойынша жуықтау, шектік қателік, Компьютерлік (есептеуіш) диаметр.

A.Zh. Zhubanysheva, N. Temirgaliyev, A.B. Utesov
*Institute of theoretical mathematics and scientific computations of L.N. Gumilyov Eurasian
National University, Astana, Kazakhstan*
K.Zhubanov Aktobe Regional State University, Aktobe, Kazakhstan

Numerical differentiation of functions in the context of Computational (numerical) diameter

Abstract. The computational (numerical) diameter is used to completely solve the problem of approximate differentiation of a function given inexact information in the form of an arbitrary finite set of trigonometric Fourier coefficients... [100-200 words]

Key words. Approximate differentiation, recovery from inexact information, limiting error, computational (numerical) diameter, massive limiting error.

References

1. Temirgaliyev N. Komp'yuternyj (vychislitel'nyj) poperechnik kak sintez izvestnogo i novogo v chislennom analize [Computational (numerical) diameter as a synthesis of the known and the new in numerical analysis], Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva [Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University], 4(101), 16–33 (2014). [in Russian]
2. Lokucievskij O.M., Gavrikov M.B. Nachala chislennogo analiza [Elements of numerical analysis] (Yanus, Moscow, 1995).
3. Zhubanysheva A.Zh., Abikenova Sh.K. O normah proizvodnyh funkcionov s nulevymi znachenijami zadannogo nabora linejnyh funkcionov i ih primenenija k poperechnikovym zadacham [About the norms of the derivatives of functions with zero values of a given set of linear functionals and their application to the width problems]. Tezisy dokladov Mezhdunarodnoj konferencii, posvjashhennaja 110-letiju so dnja rozhdenija akademika S.M.Nikol'skogo «Funkcional'nye prostranstva i teorija priblizhenija funkcionov» [International conference on Function Spaces and Approximation Theory dedicated to the 110th anniversary of S. M. Nikol'skii]. Moscow, 2015, pp. 141-142.

Сведения об авторах:

На каз.:

Жұбанышева А.Ж. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының аға ғылыми қызметкері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темірғалиев Н. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - физика-математика ғылымдарының кандидаты, Математика кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, А.Молдағұлов даңғ. 34, Ақтөбе, Қазақстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На рус.:

Жубанышева А.Ж. – Старший научный сотрудник Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темиргалиев Н. – Директор Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - кандидат физико-математических наук, доцент кафедры Математики, Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, пр. А.Молдагуловой 34, Актөбе, Казахстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На англ.:

Zhubanysheva A.Zh. – Senior researcher of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Temirgaliyev N. – Head of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Utesov A.B. - candidate of physical and mathematical sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, K.Zhubanov Aktobe Regional State University, A.Moldagulova Prospect, 34, Aktobe, Kazakhstan. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.